

Iz mirnega kraja.

Spisala Zofka Kvedrova.

o vam je navaden kraj na deželi. Nobene velike, fantastne linije v prirodi. Povsod mirna, tiha ljubeznivost.

Idila!

»Idila«, misli človek, ko gleda to ljudstvo ž njegovimi mirnimi, prikupljivimi obrazi, »idila«, ko gleda to gospodo na kmetih, kako se vozi iz vse prostrane doline, koder so raztreseni njih dvori in gradiči, ob nedeljah k maši.

In vidi jih, kako sede po zimi, ko pokrije sneg še ono zadnjo ekstravagantno potezo zunaj, ko se razteza to ogromno, sneženo polje v vsej svoji puščobi in dolgočasnosti od vasi do vasi; vidi jih sedeti v gorkih izbah, v malih filistrsko urejenih salonih. Kmetje ružijo koruzo, trebijo žito, fižolkajo; gospoda igra domino, tarok, pije čaj in zdeha nad dolgimi, sentimentalnimi romani.

Ne bi živel tu, v tej sitosti, v tej navadnosti, misli človek zunaj iz življenja, saj tu vse spi in plesni od dolgočasje! Kake kretnje, kaki obrazi! In kamor človek pogleda, povsod se oko odpočije; nikjer nič, kar bi vznemirjalo srce in dušo.

Ali tu pristopi znanec in vam pripoveduje stare in nove romantične dogodbe iz tega kraja.

»Ali bi verjeli, ta stara gospa, ki ima tako prazen obraz, je bila nekdanj prva krasotica cele dežele. In cel dvor sijajnih kavalirjev je imela okrog sebe. Ulanski častniki so hodili z Ogrskega semkaj na dopust in gospodje mladi diplomati z Dunaja so si šteli v srečo in čast, kadar je poslušala njih duhovite pripovedi. In v svetlih letnih nočeh so posedali na konje in jih podili po samotnih cestah naše doline. A ona je jezdila pred njimi in vse je utihnilo, kadar je zazvenel njen smeh. Ni je ženske pod solncem, ki bi imela tak smeh. Kakor veliko umetnico, kadar poje, tako so poslušali njo, kadar se je smejala. In še zdaj je njen smeh — smeh starke — jasen kakor glas srebrnega zvonca.«

»In glejte to staro vdovo! Ko je prvokrat videla svojega moža, je bila še otrok. In dvanajst let ga je ljubila in čakala. Nihče ni vedel o njeni ljubezni. Zakaj on ni imel ničesar, a ona edinica, bogata, zavidana, občudovana. In ko je venila in se starala, jo je

prosil oče: Povej mi, kaj ti je! Kateregakoli si izbereš, vzemi si ga, mi bomo molčali. — In ona si je vzela njega, katerega je čakala dvanajst let. Dvanajst let je čakala, ali ni dočakala sreče. Kakor kneginja, toliko je imela zemlje in podložnih. Ali stopilo se je vse to in malo je ostalo od prejšnje slave. A mož trd, željen gospodarstva, drugačen, nego je sanjerala ona. Umril je kmalu. A še na smrtni postelji se je izrogal njeni ljubezni in njeni zvestobi. Ko so položili na oder in ga okitili z najlepšim cvetjem njenih vrtov, tedaj je pristopila grajska dekla, ena zadnjih na dvoru, pokropila gospoda in ga pokrižala s svojimi rdečimi, žuljavimi rokami. »Pravico imam do njega, zakaj pustil me je samodrugo!« In glejte, ako verjamete, ta vdova še zdaj skrbi za otroka svojega moža, ki ga je imel ž njeno deklo v prešestvu. Ta mož je bil njena usoda od otročjih let za vse življenje.« . . .

»Čudno je to, koliko ljubezni vzbujajo nekateri ljudje! Ljubljeni so s sveto, veliko ljubeznijo, ki budi v vseh dušah občudovanje. A če pogledate take ljudi, kaj je na njih?! Niti niso lepi, niti interesantni ali duhoviti in njih srca so prazna in trda. Nedavno je umrl tu poštar. Ni imel žene. Ali pred tremi leti je šel v mesto in se vrnil s krasno, mlado žensko. Divota ženska, vam pravim! Pobegnila je od moža, od lepega, mladega, uglednega moža in šla s poštarjem, ki je bil povsod na glasu velikega tepca in suroveža. A ona je šla ž njim. In kako ga je ljubila! — Nekoč pa je padel z voza in se ves polomil. Ganiti se ni mogel, jesti ni mogel, nič! A ona ga je negovala, služila mu, skrbela zanj deset mesecev! Do njegove smrti! Psoval jo je, s svojim strupenim, umazanim jezikom jo je tepel, bičal, trpinčil; vso grdobo svojega surovega bitja je zlival na njo, a ona mu je stregla z dobroto, z ljubeznijo kakor angel. Njeni sorodniki so hodili k njej, rotili jo, naj se ne ubija, naj ne uniči še svoje mladosti, svoje časti; mož ji je pisal, naj se vrne k njemu, zakaj ljubi jo in vse ji odpusti — ali ona se je obračala k bednemu človeku, ki jo je grdil in poniževal za njeno ljubezen, plakala nad njim, poljubljala ga . . . Povejte mi, kakšno je tako človeško srce?!«

»In koliko takih povesti! — Glejte ta par, ki vodi sinka za roko! Lep kmečki par, kaj ne? In kako mirna sta, počasna, lena — »sita«, bi dejali vi. Kako flegmatične so njune kretnje in njuni pogledi! Ne vidi se jima njiju roman na nosu, ne vidi. Še se spominjam, koliko vike je bilo po celi fari, ko je hotel mladi Modras vzeti najmlajšo deklo na posestvu za ženo. In potem šele, ko ju je naenkrat zmanjkalo, kakor bi se bila udrla v zemljo, — in potem, ko je prišlo

prvo pismo iz Amerike, da sta mož in žena! Ta deček, ki ga vodita, je prišel v Ameriki na svet, — ne bi dejali, kaj ne?! Če jih človek takole gleda, bi sodil, da še v mestu nista bila nikoli! —«

»No, ker ravno pripovedujem — poglejte si tega-le možakarja! Trd kmet, kaj ne? Še njegova nedeljska obleka od daleč diši po hlevu. In ne da bi bil eden pametnejših, menda niti čitati ne zna. In preko štirideset let, doma ženo in sedmero otrok. — A zdaj si mislite lepo, mlado gospodično iz mesta. Bila je tu učiteljica. Lepa gospodična, kakor jutranja zarja, kakor prvi cvet pomladnji, nežna, razvajena! Adjunkti iz trga so se vozili zaradi nje vsako nedeljo v našo vas in povsod okrog po farah se je govorilo o njeni lepoti. Vsak dan, kadar bi ji prišlo v glavo, bi bila lahko napravila imenitno partijo, to vem, a ona je bila ponosna in nepristopna in nikdar se ni čulo najmanjših besed o njej. —«

»Jaz se izprehajam vsak večer okrog po okolici. Tako stopam neki večer po stezah, zatopljen v misli, in predno sem prav vedel kdaj, sem bil v gozdu. Ljubim večerni šum dreves, vse ono mnogoglasno gibanje v prirodi, katero človek po dnevi presliši. Sedem torej na neki štor in sanjarim tako predse. Nenadoma začujem od ravnice sem stopinje. In ravno par korakov pred menoj se dva postavita. Bil je že pozen mrak, ali jaz sem ju takoj spoznal: učiteljica in ta kmečki mož, ki sem ga vam ravnokar pokazal.«

»Kje si bil tako dolgo?«

»Danes je bilo mnogo dela, nisem mogel prej priti.«

»In on jo je objel okrog pasu in poljubil tista njena cvetoča usta, tisti njen mladi, nežni obraz, mile, sanjave, lepe oči. Dolgo sta stala tam in se razgovarjala o ljubezni. In reči moram, lep je bil ta pogovor in poln poezije. V čudu sem sedel v gozdu blizu njiju, nisem se ganil in bilo mi je, kakor da sanjam čudno bajko iz starodavnih časov o zakletih princih in nežnih princezinjah in o oni dehteči ljubezni orientalskih pravljic. — In še danes, če ga tako pogledam, se mi zdi, da ni res, da sem sanjal. Pa kaj je ljubila na njem ona, tako nežna in krasna? . . .«

Mirno leži kraj pred vami. Divja li tu kdaj vihar, se bliskajo li tu kdaj strele? Vam je, kakor da je ustvarjen ta kos sveta le za mir, za tihoto, da ne more biti tu strasti niti v prirodi, niti v ljudeh.

